

Інтенсив із відкритих даних для розпорядників

Навчальні програми з відкритих
даних від Мінцифри

Тема № 1

Загальні засади доступу до публічної інформації

Навчальні програми з відкритих
даних від Мінцифри

Елементи конституційного права на інформацію (статті 34, 50 Конституції України)

- ✓ право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію;
- ✓ встановлення чітких та вичерпних інтересів, для захисту яких можливе обмеження доступу до інформації;
- ✓ право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення. Така інформація ніким не може бути засекречена¹.

¹Конституція України (статті 34, 50)

Визначення

Публічна інформація — це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом¹.

¹ Закон України «Про доступ до публічної інформації» (стаття 1)

Хто є розпорядниками публічної інформації?

Контекст ситуації

Органи влади припускаються помилок під час ідентифікації себе розпорядником.

Ми не є
розпорядниками
інформації!

Шляхи вирішення

Суб'єкти владних повноважень

Юридичні особи, що фінансуються коштом бюджетів

Особи, яким делеговане надання державних послуг

Окремі суб'єкти господарювання

Які обов'язки покладені розпорядників інформації?

Надавати на запити

Оприлюднювати на data.gov.ua

Оприлюднювати на своїх вебсайтах

Якщо ви маєте сумнів, щодо того чи є особа розпорядником інформації, скористайтесь алгоритмом перевірки за [посиланням](#).

Хто є запитувачами інформації?

Контекст ситуації

Органи влади припускаються помилок під час належної ідентифікації запитувачів інформації

Суб'єкти владних повноважень не є запитувачами

Шляхи вирішення

Фізичні особи

Юридичні особи

Об'єднання громадян без статусу юридичної особи

Запитувач має право звернутися до розпорядника інформації із запитом на інформацію незалежно від того, стосується ця інформація його особисто чи ні, без пояснення причини подання запиту.

Запит на інформацію — прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні¹.

Запит на інформацію має містити:

- 1) ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є;
- 2) загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо;
- 3) підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі.

¹ Закон України «Про доступ до публічної інформації» (стаття 19)

Строки розгляду запитів на інформацію

Інформація щодо якої зроблено запит	Строк розгляду	Особливі умови
запит на інформацію	не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту	
запит стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, щодо стану довкілля, якості харчових продуктів і предметів побуту, аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян	не пізніше 48 годин з дня отримання запиту	клопотання про термінове опрацювання запиту має бути обґрунтованим
запит стосується надання великого обсягу інформації або потребує пошуку інформації серед значної кількості даних	розпорядник інформації може продовжити строк розгляду запиту до 20 робочих днів з обґрунтуванням такого продовження	про продовження строку розпорядник інформації повідомляє запитувача в письмовій формі не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту

Тема № 2

Поняття та ознаки відкритих даних. Переваги для органів державної влади

Навчальні програми з відкритих
даних від Мінцифри

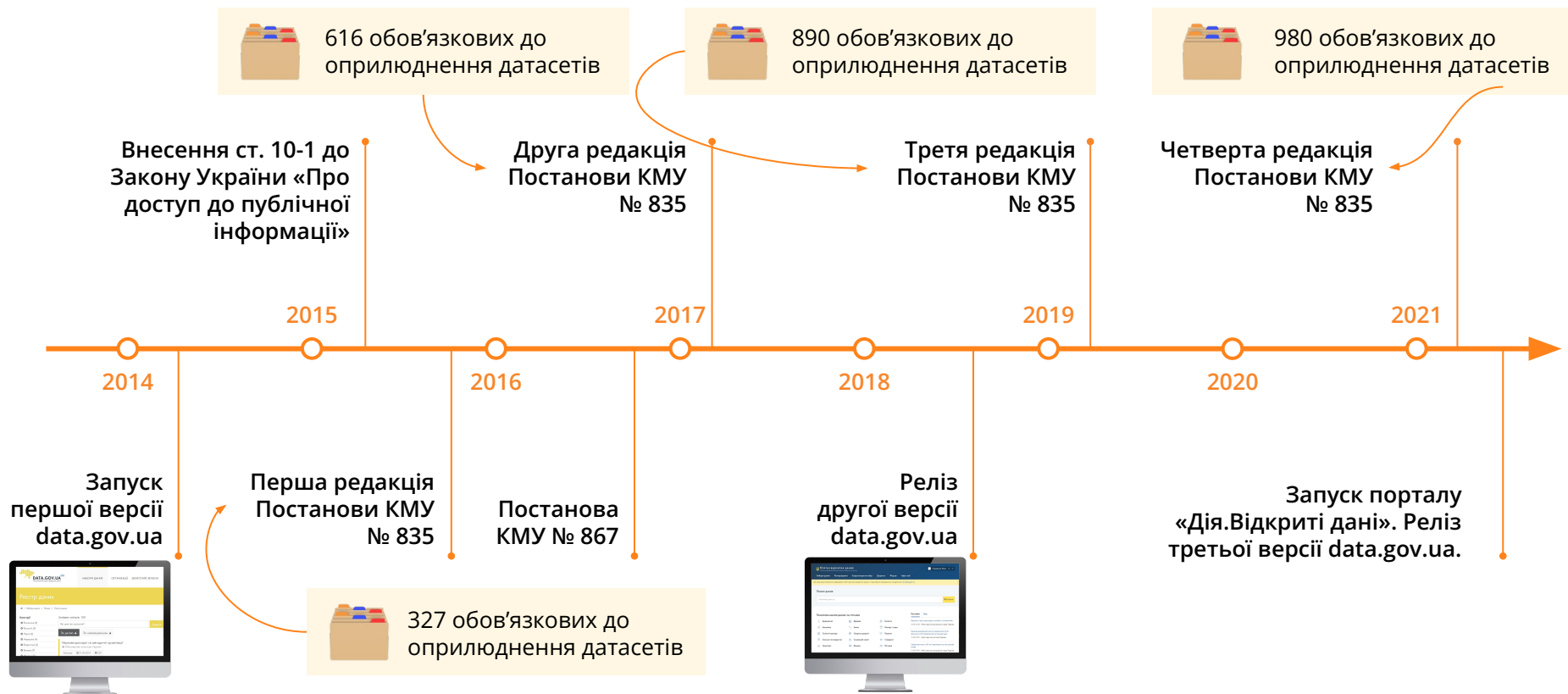

Визначення

Публічна інформація у формі відкритих даних — це публічна
інформація у форматі, що дозволяє її автоматизоване оброблення
електронними засобами, вільний та безоплатний доступ до неї,
а також її подальше використання¹.

¹ Закон України «Про доступ до публічної інформації» (стаття 10-1)

Політика відкритих даних в Україні

Міжнародна хартія відкритих даних

Міжнародна хартія відкритих даних — це набір принципів і кращих практик для оприлюднення відкритих даних. Уперше Хартія була офіційно схвалена на Всесвітньому саміті Партнерства «Відкритий Уряд» у Мехіко в 2015 році.

Наразі документ підтримали уряди 23 держав, серед них і Україна. На субнаціональному рівні до Хартії долучились 14 українських міст.

Принципи відкритих даних

Відкритість за
замовчуванням

Оперативність

Постійна застосовність

Доступність
використання

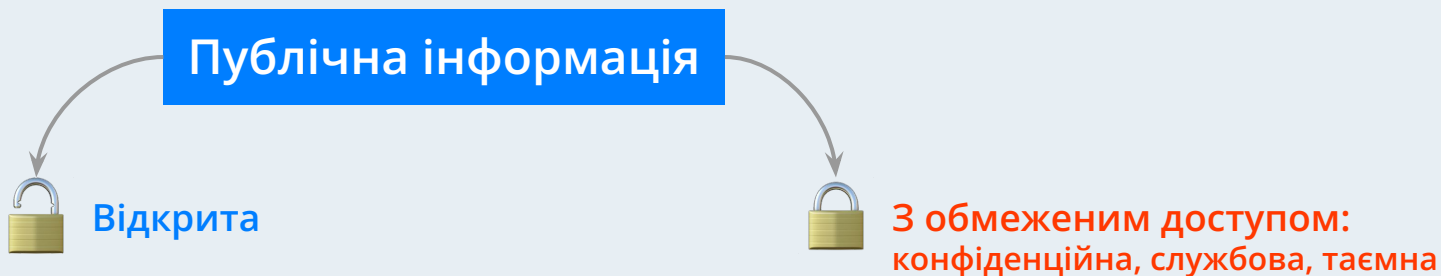
Інтероперабельність

Інклюзивність розвитку

Відкритість за замовчуванням (open by default)

Принцип відкритості за замовчуванням передбачає презумпцію відкритості даних. Вся публічна інформація є відкритою, за винятком випадків, визначених законодавством.

Розпорядник може обмежити доступ до інформації лише коли доведе, що шкода від її оприлюднення переважає суспільний інтерес в її отриманні. Дізнатися більше про обмеження доступу можна за посиланням.

Оперативність

Що інтенсивніше оновлюються дані — то ціннішими вони є. Відкриті дані мають оприлюднюватись у первинній, не зведеній і максимально деталізованій формі.

Первинні дані

№ договору	Контрагент	Вартість, грн	Товари
12	ТОВ «Енергія-П»	120000	Пальне
34-AB	ФОП Бойко Іван Петрович	88000	Автозапчастини
56	ПП «Канц-плюс»	5500	Канцелярські товари

Зведені (агреговані) дані

Кількість укладених договорів	3
у тому числі на постачання пального	1
Сума витрат	213,5 тис. грн
у тому числі на постачання пального	88 тис. грн

Динамічні дані формуються автоматичними датчиками, наприклад, датчиками руху транспорту або якості повітря. Протягом хвилини вони змінюються сотні й тисячі разів, а обсяги динамічних даних вимірюються гігабайтами та більшими одиницями. Для оприлюднення таких наборів використовується API.

Доступність використання

Принцип доступності та готовності до використання найкраще проілюструвати на прикладі концепції 5★ відкриті дані.

★ OL (open license)
відкрита ліцензія

★★ RE (reusable data)
структуровані дані

★★★ OF (open format)
відкритий формат

★★★★ URI (Uniform Resource Identifier)
використовуються URI

★★★★★ LD (linked data)
дані взаємопов'язані між собою

Інтероперабельність

Записи в наборах повинні містити спільні ідентифікатори (наприклад, коди ЄДРПОУ), мати однакові формати значень та одиниці вимірювання.

Популярні міжнародні стандарти відкритих даних

Open Contracting Data Standard

використовується у системі Prozorro

General Transit Feed Specification

використовується для даних про рух громадського транспорту

P

Popolo

використовується для даних про роботу парламентів

ISA2 Core Vocabularies

стандарт ЄС, що описує найпоширеніші концепції: бізнес, фізична особа, адреса тощо.

Для стандартизації наборів даних Мінцифри розробляє методичні рекомендації для розпорядників.

Постійна застосовність

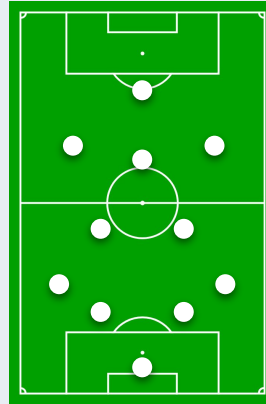
На основі наборів даних органи влади можуть створювати дашборди та аналітичні матеріали. Це важливо для інформування громадськості та прийняття обґрунтованих рішень.

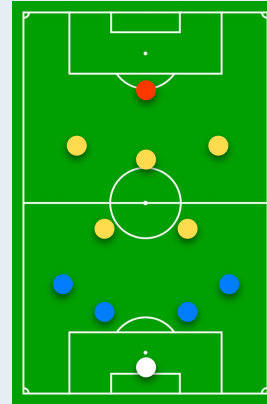
Приклади аналітичних дашбордів органів влади, що побудовані на основі відкритих даних:

1. [ВІ-модуль Prozorro](#)
2. [Аналітичні панелі НСЗУ](#)
3. [Видатки на освіту \(Мінфін\)](#)
4. [Панель міста \(Львів\)](#)

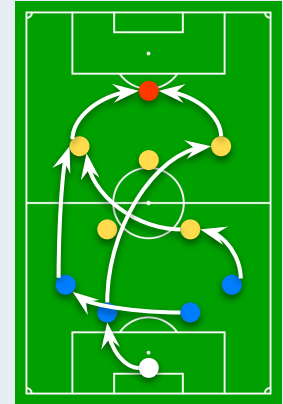
Поняття «дані», «інформація» та «знання» на прикладі футболу

Дані
Таблиця з характеристикою 12 гравців.

Інформація
Структура команди: напад, півзахист, захист.

Знання
Тактика та стратегія гри.

Інклюзивність розвитку

Розпорядники повинні заохочувати ефективне та інноваційне використання даних громадськістю, бізнесом та науковою спільнотою.

Національний конкурс IT-проектів на основі відкритих даних «Open Data Challenge» в цифрах:

4 цикли конкурсу (2017-2020)
14 команд-переможців
6,5 млн грн загальний призовий фонд
40 команд-фіналістів, що пройшли інкубаційну програму

Ланцюжок створення цінності завдяки використанню відкритих даних. Джерело: [TAPAS, 2018](#).

Оприлюднення наборів даних на data.gov.ua

Контекст ситуації

Попри те, що формати електронних таблиць є найпопулярнішими на data.gov.ua, розпорядники допускають помилки під час їх оприлюднення.

Шляхи вирішення

Найпростіший спосіб оприлюднити набір даних, що зберігається в електронній таблиці — це використати [Рекомендації Мінцифри](#). Рекомендації включають чотири розділи.

1. Коротка довідка

узагальнені структуровані дані про набір даних.

2. Огляд законодавства

аналіз законодавства стосовно створення, збору, зберігання, використання й поширення даних.

3. Підготовка та структура

покрокова інструкція з підготовки до оприлюднення й оновлення набору, включно з шаблоном.

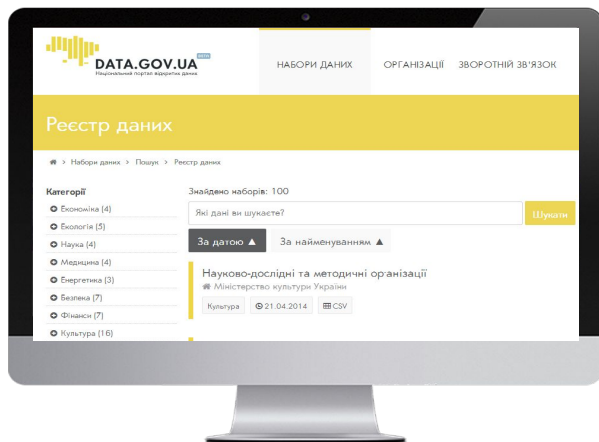
4. Оформлення паспортів

включає приклади заповнення паспортів наборів та ресурсів на data.gov.ua.

[Інструкція розпорядника інформації Єдиного державного веб-порталу відкритих даних](#)

Приклад відповіді на запит щодо надання публічної інформації у формі відкритих даних

Бланк установи з усіма реквізитами щодо назви, адреси та контактних даних суб'єкта владних повноважень

Вих. реєстр. № 565/456-31 від «30» квітня 2024 року

ПІБ запитувача
адреса запитувача

На Ваш запит від 29 квітня 2024 року ~~вх.~~ реєстр. № 565/456-31-1 щодо надання публічної інформації у формі відкритих даних надаємо файл набору «Інформація про структуру (організаційну структуру) розпорядника інформації». Крім того, інформуємо, що цей та інші набори даних також оприлюднено та систематично оновлюються в електронному кабінеті «назва розпорядника інформації» на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних.

Ознайомитися з іншою публічною інформацією «назва розпорядника інформації» Ви можете за посиланням: <https://data.gov.ua/dataset/47f7f5c9-e3c0-4014-9554-fc94b4ac960>.

Додаток: 1. Файл набору «Інформація про структуру (організаційну структуру) розпорядника інформації» у форматі .csv

Назва посади (власноручний підпис)

Прізвище, ім'я

Прізвище, ім'я, посада безпосереднього виконавця запиту

QR-код підпису посадової особи відповіді з усіма реквізитами (за умови підписання КЕП)

Чекліст відкритих даних

- ✓ не потрібно робити запитів на інформацію;
- ✓ розміщені на порталі відкритих даних;
- ✓ надаються одразу та в режимі 24/7, а не за 5-ть робочих днів;
- ✓ доступ без реєстрації, BankID, електронного підпису, перевірки на роботів;
- ✓ не DOC і PDF, а XLSX і CSV; не вебсайт, а API (прикладний програмний інтерфейс);
- ✓ не витяг, а повний реєстр (за винятком інформації з обмеженим доступом);
- ✓ можна поєднувати та порівнювати, наприклад, за кодом ЄДРПОУ;
- ✓ можна використовувати у комерційних продуктах, наприклад, інтернет-магазині інше*.

* див. [Закон України «Про доступ до публічної інформації»](#), [Постанова КМУ №835](#) (зі змінами), [The International Open Data Charter](#), [The Annotated 8 Principles of Open Government Data](#)

Переваги відкритих даних для органів державної влади

Відкритість органів влади для громадян та бізнесу

spending.gov.ua дає доступ до 161 млн бюджетних транзакцій та 55 млн договорів, актів та звітів розпорядників бюджетних коштів.

Підвищення ефективності публічних послуг

Івано-Франківський апеляційний суд [відмовився](#) від надсилання паперових сповіщень про судові засідання й закликав учасників справ користуватися сервісами на основі відкритих даних.

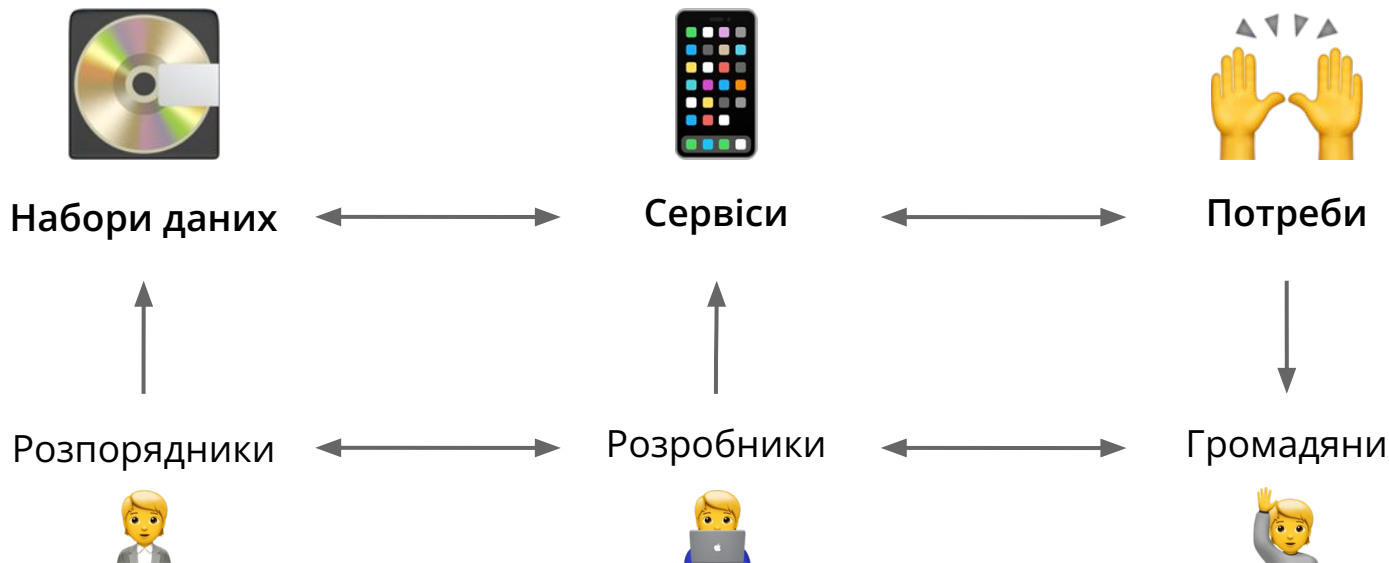

Розробка та моніторинг політик

Мінфін розробив [серію дашбордів](#) для аналізу фінансування освіти. Завдяки [дашбордам](#) НСЗУ оцінює ефективність реформування галузі охорони здоров'я.

Екосистема відкритих даних

Екосистема відкритих даних поєднує розпорядників, користувачів даних та ширшу спільноту, що використовує продукти на основі відкритих даних.

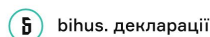

Сервіси на основі відкритих даних

В Україні існують десятки сервісів, що використовують відкриті дані. Більшість із них з'явилися в останні чотири роки завдяки розвитку політики відкритих даних.

Дані: Зелена книга політика відкритих даних (BRDO, 2020)

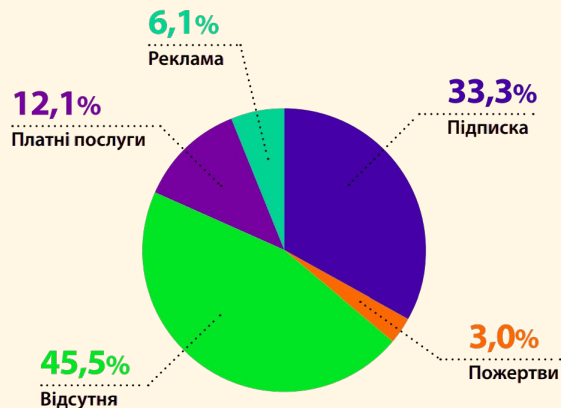
Сервіси на основі відкритих даних

На тематику сервісів значною мірою впливає наявність відкритих даних у певній галузі. Значна частина сервісів не має механізмів монетизації, що пов'язано з грантовим фінансуванням і з ранніми стадіями життєвого циклу компанії ([BRDO, 2020](#)).

ТЕМАТИКА СЕРВІСІВ НА ОСНОВІ ВІДКРИТИХ ДАНИХ

СПОСОБИ МОНЕТИЗАЦІЇ СЕРВІСІВ НА ОСНОВІ ВІДКРИТИХ ДАНИХ

Дані: [Зелена книга політика відкритих даних \(BRDO, 2020\)](#)

Сервіси на основі відкритих даних

За оцінками BRDO від 5.2 до 7 млн українців щомісячно користуються сервісами на основі відкритих даних. Найпопулярнішими є теми конкурентної розвідки (від 1.4 до 2.2 млн користувачів), громадського транспорту (1.2 млн користувачів) та антикорупції (від 0.7 до 0.9 млн користувачів).

Дані: Зелена книга політика відкритих даних (BRDO, 2020)

Конкурентна розвідка

YOU
CONTROL

YouControl

YouControl формує досьє на кожну компанію, відстежує зміни в держреєстрах та візуалізує зв'язки між афілійованими особами.

Vkursi Pro

vkursi.pro — платформа для перевірки компаній, осіб, майна, а також аналізу судових рішень та землекористування.

Опендатабот
відкриваємо Україну

Опендатабот

Опендатабот — сервіс моніторингу даних компаній для захисту від рейдерських захоплень і контролю контрагентів.

CONTR AGENT

CONTR AGENT — аналітична система перевірки та моніторингу контрагентів юридичних та фізичних осіб.

Судовий реєстр

Суд на долоні

Суд на долоні — аналітичний інструмент для пошуку, дослідження та візуалізації судових рішень. Суд на долоні містить модуль WINCOURT для прогнозування результатів розгляду справ.

PravoSud

PravoSud — інструмент для дослідження судової практики, пошуку нормативно-правових актів, перевірки контрагентів та опонентів.

Бабуся

Бабуся — бот для швидкого та зручного пошуку за судовим реєстром. Бот вміє шукати слова, словосполучення або відсутність певних слів в судовому реєстрі.

Законодавство

The logo for RADA 4YOU, featuring the text 'RADA' in a bold, sans-serif font above '4YOU' in a similar font, all contained within a yellow square.

Вони голосують для тебе

Rada4You — сервіс, що дозволяє аналізувати голосування народних депутатів у парламенті на основі відкритих даних.

Правомен

Правомен — чатбот-консультант з правових питань, який 24/7 працює в усіх популярних месенджерах.

ZakonOnline

ZakonOnline — це юридична база даних, що дозволяє швидко знайти необхідний нормативний акт, судові рішення або правову позицію.

Закупівлі та публічні фінанси

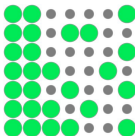
DoZorro

DoZorro — це платформа, де постачальники, замовники, громадяни можуть проаналізувати закупівлі та звернутися до контролюючих органів щодо виявлених порушень.

.007

.007.org.ua — інструмент, який допоможе слідкувати за бюджетними витратами, виявляти факти зловживань, робити власні дослідження та аналітику.

Clarity Project

Clarity Project дає можливість моніторити та аналізувати інформацію з ProZorro під різними вимірами: взаємозв'язки між учасниками торгів, індикатори ризику та інше.

Приклади корупційних тендерів: [UA-2018-12-07-003026-c](#), [UA-2018-09-14-000474-c](#)

Навколишнє середовище та здоров'я

SaveEcoBot

SaveEcoBot — чатбот для моніторингу інформації про дозвільні документи й процедури забруднювачів довкілля та стан якості повітря.

Чиста вода

Чиста Вода — це інтерактивна карта забрудненості річок в Україні на основі даних Держводагентства. На карті – понад 400 пунктів контролю води та 16 параметрів забруднення.

Відкрита медреформа

Візуалізація дозволяє аналізувати стан медичної реформи, вибрати сімейного лікаря та дізнатися витрати медзакладів. Див. також Аналітичні панелі НСЗУ.

Ліки контроль

Ліки контроль — застосунок для перевірки та отримання інформації про ліки (інструкція, аналоги, умови зберігання, відшкодування вартості за програмою «Доступні ліки»).

Місто

EasyWay

EasyWay — сервіс, що надає інформацію про всі маршрути та зупинки громадського транспорту 60 міст України.

Чатбот Назар

CityBot Назар надає швидкий та зручний доступ до інформації про поточні ремонти та строки усунення аварій за адресою.

LvivCityHelper Bot

LvivCityHelper Bot надає доступ до публічної інформації Львівської міської ради. Зокрема, про ремонти, рух громадського транспорту, роботу та міських служб.

Є Ліки

Є Ліки — сайт, на якому кожен пацієнт може перевірити наявність лікарських засобів, придбаних за бюджетні кошти, у своїй лікарні.

Rada4You

Локальний сервіс Rada4You — інструмент для аналізу та візуалізації голосувань депутатів місцевих рад. Сервіс працює у понад 5 містах.

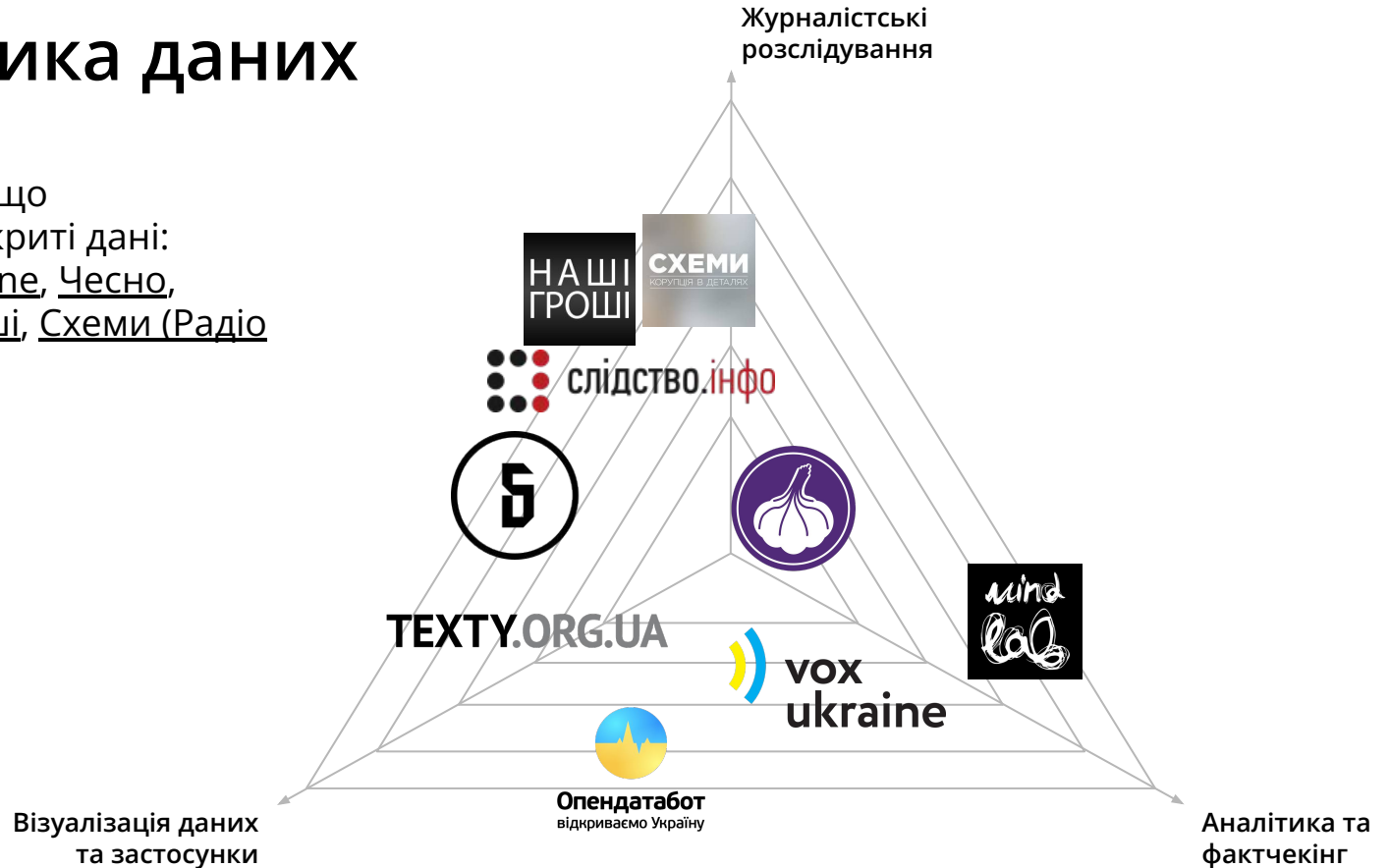

Лун Місто

Лун Місто — проєкт, що досліджує міський простір та якість життя у Києві.

Журналістика даних

Українські видання, що використовують відкриті дані:
Texty.org.ua, VoxUkraine, Чесно,
Bihus.Info, Наші гроші, [Схеми \(Радіо Свобода\)](http://Схеми (Радіо Свобода)) та інші.

Тема № 3

Умови та способи знеособлення відкритих даних. Трискладовий тест

Навчальні програми з відкритих
даних від Мінцифри

Яка публічна інформація є відкритою, а до якої потрібно обмежити доступ?

Контекст ситуації

Через незрозуміння норм законодавства розпорядники можуть неправомірно обмежувати доступ до інформації.

Шляхи вирішення

Режими доступу до публічної інформації:

Відкрита

З обмеженим доступом:
таємна, конфіденційна, службова

Публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом (частина друга статті 1 Закону України “Про доступ до публічної інформації”).

Ознайомтеся з [Пам'яткою для відповідальних з доступу до публічної інформації](#) та освітнім серіалом [«Доступ до публічної інформації»](#) на платформі Дія.Цифрова освіта.

Які види персональних даних може потенційно містити набір даних?

Контекст ситуації

Поширеними помилками є

 хибне розширення або звуження поняття поняття «персональні дані»;

 віднесення до персональних даних інформації про юридичних осіб.

Шляхи вирішення

Практика застосування законодавства про захист персональних даних свідчить, що до персональних даних належить інформація:

- прізвище, ім'я та по батькові, паспортні дані;
- національність, етнічне походження;
- дата й місце народження;
- місце проживання;
- освіта;
- сімейний стан, статеве життя;
- майновий стан;
- релігійні переконання;
- політичні погляди;
- біометричні дані, біологічні матеріали та інше.

Скористайтеся шаблоном для визначення персональних даних в наборі за [посиланням](#).

За яких умов персональні дані необхідно оприлюднити в наборах даних?

Контекст ситуації

Наявність персональних даних у наборі автоматично не означає, що дані потрібно знеособлювати. Законодавством визначена низка випадків, коли персональні дані мають бути оприлюдненими.

Шляхи вирішення

Персональні дані оприлюднюються в наборах даних у разі дотримання однієї з таких умов:

персональні дані знеособлені та захищені

Вилучення персональних даних, псевдоанонімізація тощо.

фізичні особи надали свою згоду на поширення даних

Приклад: біографічні відомості кандидатів у депутати.

оприлюднення інформації передбачено законом

Приклад: бенефіціари та керівники юридичних осіб у ЄДР.

обмеження доступу до інформації заборонено законом

Складання трискладового тесту.

Перегляньте приклади знеособлення наборів даних, що наведені в [Методичних рекомендаціях для розпорядників інформації щодо деперсоніфікації наборів відкритих даних](#) (с. 13 – 49).

До якої інформації не можна обмежувати доступ?

Контекст ситуації

Персональні дані можуть бути відкритою інформацією. Такі випадки визначені в [Законі України «Про доступ до публічної інформації»](#) та профільному законодавстві.

Шляхи вирішення

У ст. 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації» визначені види інформації, які не можуть бути обмеженими в доступі:

про розпорядження бюджетними коштами;

про державне та комунальне майно;

про здійснення закупівель за бюджетні кошти;

про перевірки та розслідування порушень, у даних сферах.

Низка профільних законів містить вимоги стосовно відкритості окремих персональних даних. Наприклад, [Виборчий кодекс України](#), [Закони України «Про запобігання корупції»](#), [«Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб»](#), [«Про судоустрій і статус суддів»](#).

Перегляньте приклади №3 (с. 24 – 26) та № 10 (с. 40 – 45) з [Методичних рекомендацій для розпорядників інформації щодо деперсоніфікації наборів відкритих даних](#).

Як провести трискладовий тест?

Трискладовий тест — це засіб для перевірки наявності необхідних умов для обмеження доступу до інформації.

Рухайтесь від першої до третьої картки, керуючись напрямком стрілок.

1. Встановлення захищеного інтересу

Проводиться відповідно до ч. 2, ст. 6 [Закону України «Про доступ до публічної інформації»](#).

встановлений

не встановлений

Доступ не може бути обмежено

2. Визначення можливості завдання істотної шкоди захищеному інтересу

визначена

не визначена

Доступ не може бути обмежено

3. Доведення переваги шкоди над суспільним інтересом

Відповідно до ст.29 [Закону України «Про інформацію»](#), [Постанови Пленуму ВАСУ від 29.09.2016 №10](#), [Резолюції ПАРЄ №1954](#).

доведена

не доведена

Доступ не може бути обмежено

Доступ обмежено

Якщо вам необхідно провести трискладовий тест, скористайтесь шаблоном за [посиланням](#).

Як знеособити набір даних?

Контекст ситуації

Знеособлення не означає вилучення абсолютно всіх елементів персональних даних. Для того, щоб набір мав цінність, його необхідно знеособити до тієї міри, коли осіб стає неможливо ідентифікувати.

Шляхи вирішення

Існує чотири основні прийоми знеособлення:

Приховування передбачає вилучення інформації, яка очевидно ідентифікує особу.

Псевдоанонімізація полягає в заміні персональних даних, наприклад, імені на псевдонім або кодоване посилання.

Синтезовані дані формуються на основі змішування елементів даних або створення нових даних.

Вторинні дані відображають характер первинних даних, але приховують точні їх значення.

Перегляньте приклади використання різних методів знеособлення даних за [посиланням](#).

Дякуємо за увагу!

Центр компетенцій в сфері
відкритих даних

